

Кальчевський В. В. Роль податку на додану вартість у формуванні доходів державного бюджету України / В. В. Кальчевський // Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах : Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених (м. Бердянськ, 27-28 січня 2016р.). - Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2016. - 262с. – С. 137-138.

*Кальчевський В.В.,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

РОЛЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

В Україні податкове регулювання доходів юридичних осіб і громадян перебуває на стадії становлення, що спричиняє низку невирішених питань щодо системи оподаткування. Податок на додану вартість є одним з найбільш поширених в світі, але й складних та суперечливих податків. Тому, справляння ПДВ в Україні викликає досить багато проблем та суперечностей.

Вперше ПДВ був запроваджений у Франції в 1954 році на заміну податку з обороту. Таким чином зникала ймовірність подвійного оподаткування. Загалом, у цей період країни Європи запроваджували ПДВ із метою боротьби з кризами перевиробництва [1]. На сьогодні податок на додану вартість використовується у 140 країнах світу. Разом з тим, ПДВ немає у США та Японії, де стягується податок з продажів [2].

В Україні ПДВ є одним із найбільш значимих бюджетоформуючих податків та його застосування є одною з умов входу нашої країни до ЄС.

Загалом, ПДВ є одним з непрямих податків, що складає основну частину доходів державного бюджету України. Його частка у загальних доходах бюджету становить приблизно 36 відсотків [3].

За січень-жовтень 2015 року в Державний бюджет України надійшло 144,769 млрд. грн., що на 35% більше ніж за аналогічний період 2014 року. В структурі надходжень з податку на додану вартість у 2015 році доходи від ПДВ з вироблених в Україні товарів становить 85,771 млрд. грн., ПДВ з ввезених на територію України товарів – 111,477 млрд. грн. А відшкодування ПДВ вітчизняним виробникам, що експортували продукцію за кордон становить 52,479 млрд. грн. Як бачимо, основну частину фактичних надходжень становить ПДВ з імпортованих товарів – 77%, решта 33% сплачується звичайними громадянами. Це означає, що в Україні ПДВ в основному виконує функцію додаткового митного платежу за імпорт, оскільки сума ПДВ з вітчизняних виробників в загальній сумі доходів Державного бюджету становить лише 7,5%, а витрати на відшкодування – 12,3 [3]. По суті те, що б мало приносити дохід навпаки наносить подвійні збитки, та водночас підвищує податковий тягар на звичайних громадян у розмірі 20 % від їх витрат. Виходить, що держава за рахунок чесно сплаченого ПДВ кінцевими споживачами від придбання товарів і послуг як вітчизняного так і іноземного виробництва, за січень-жовтень 2015 року виплатила 52 млрд. грн. українським експортерам.

Окрім фіскальної функції, ПДВ може бути активним інструментом регулювання економічних процесів. Так як сплата ПДВ покладена на кінцеве споживання громадян, при високій ставці та значному підвищенні інфляції в країні цей податок стримує споживання населення і, як наслідок, розвиток виробництва. Особливої уваги потребує сфера відшкодування цього податку, що напружує соціальне становище в Україні.

Теоретично можливість такого відшкодування передбачала стимулювання розвитку експорту готової продукції. Проте, на практиці таке відшкодування стало однією із статей доходу вітчизняних експортерів, які в основному продають закордон сировинні матеріали металургійної та хімічної промисловості. Як наслідок виникає зменшення пропозиції вітчизняних товарів, що спонукає до виникнення монополістів на внутрішньому ринку та штучному підвищенню рівня цін [4].

Податки завжди були невід’ємною складовою функціонування економічної системи, а тому реформування податкової системи має вкрай важливе значення для функціонування економіки держави [5, с. 174]. Наявність вказаних проблем у механізмі справляння ПДВ зумовлює необхідність проведення відповідних реформ та вдосконалення існуючої податкової системи.

По своїй суті, ПДВ запроваджувався як податковий інструмент боротьби з перевиробництвом. Однак, в Україні, яка залежить від імпорту, перевиробництва не спостерігається і не передбачається. На основі цього вважаємо, що наявність ПДВ у складі вітчизняної податкової системи не є доцільною.

Скасування ПДВ матиме ряд позитивних наслідків. Перш за все, це вплине на підвищення споживчого попиту, адже автоматично всі ціни вітчизняних виробників зменшаться на 20 %.

Компенсувати недонадходження податку до бюджету можна за рахунок інших податків. Так, частину, яка сплачувалась за імпортні товари доцільно буде включити до митної вартості, що також дозволить полегшити адміністрування податків. Решта 7,5%, що втрачаються при скасуванні ПДВ можна отримати за рахунок таких варіантів [6]: а) введення податку з продажів; б) збільшенням ввізного мита; в) збільшення рентних платежів за використання природних ресурсів; г) запровадження податків на товари розкоші.

Отже, провівши дослідження можна зробити висновок, що проблема використання ПДВ в Україні призводить до значного навантаження на соціальне становище населення. Оскільки кошти, що могли б спрямовуватись на споживання, виплачуються великим експортерам. Тому, для вирішення даної проблеми запропоновано ліквідацію ПДВ, який в основній своїй частині складає націнку на імпортні товари, та введення альтернативних варіантів оподаткування вітчизняних виробників.

Джерела та література:

1. Світовий досвід оподаткування: Франція [Електронний ресурс]. //Державна фіскальна служба України – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
2. Боярчук Д. Цікаві факти про ПДВ / Дмитро Боярчук // Популярна економіка: ціна держави» – 2014. – № 26. – С. 1-13.
3. Показники виконання бюджету України 2014/2015 рік [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
4. Романов О. Українські податки: від абсурду – до ефективності [Електронний ресурс] / Олексій Романов // Податки України. – 2009. – Режим доступу: <https://sites.google.com/a/podatok.org/ukr/analitics/feed/nasi-publikaciie-1>
5. Цимбалюк І. О. Податкова система України в умовах загострення міжнародної податкової конкуренції / І. О. Цимбалюк // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: [матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (29-30 трав. 2013 р.)] відп.ред. Л.Ліпич. – Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. – С. 172-174.
6. Перепічка Є.В. Нова економічна стратегія України. – Львів : «СПОЛОМ», 2010. – 32 с.